

זכרון טוביה

גליון אבל וזיכרון

בהוצאת מרכז רוחני "אמונת חיים" דק"ק קראלי בעיה"ת אשדוד ת"ו

במלאות השבעה להסתלקות של ידיד בית חיינו
מרן הגאב"ד הגה"ק רבי יצחק טוביה וויס צוק"ל
ט באב תשפב

מילי דהספידא

מהוד מרן רבינו עט"ר שליט"א

אבידה גדולה לכלל ישראל

כלל ישראל איבד את אחד מגדולי וצדיקי הדור, ה"ה מרן הגאב"ד רבי יצחק טוביה וויס צ"ל, שעל אף גדלותו בתורה ומעמדו הרם, לא גבה ליבו והיה בו ענוותן כהלל ומאיךך כשהיה צריך לעמוד על המשמר היהדות, היה תקיף ועמד כצור חלמיש, וכל מהותו היתה שקידת התורה מידות טובות וכבוד הזולת. והוא אבידה גדולה ואין לה תמורה, על כן אין לנו אלא לקיים 'מזקנים אתבונן' וללמוד ממנו להרבות באהבת ישראל, ולשמור ביתר שאת על כבוד הבריות ובפרט על כבודן של חכמי ישראל. (א' דברים אחר תפילת שחרית לפני ההלויה)

תשובה להלכה

האם מותר לנשק ילדים בעזרת נשים

לכבוד הגאון האדיר מרן רבינו יצחק טוביה ווייס (שליט"א) [צ"ל] אחדשכת"ה ברוב עז וכט"ס בשו"ע אור"ח (סימן צ"ח סעיף א') כתב הרמ"א, ואסור לאדם לנשק בניו הקטנים בבית הכנסת, כדי לקבוע בלבו שאין אהבה כאהבת המקום ב"ה, ע"כ. ושאלתי, האם בעזרת נשים מותר כן לנשק בנים הקטנים, או לא? והטעם? גמליאל בן הגה"צ רבי אלחנן הכהן רבינוביץ שליט"א

תשובת הגאון האדיר רבי יצחק טוביה ווייס (שליט"א) [צ"ל]
גאב"ד העדה החרדית ובעל "שערי טוביה"

בס"ד ז' אייר תשע"א
כבוד הרב הגאון מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
אחדהש"ט קיבלתי מכתבו היום ז' אייר בדבר שאלתו אם מותר לנשק לילדים בעזרת נשים, פשוט דזה תלוי אם יש קדושת בית הכנסת בעזרת נשים, ועיין שו"ת מנחת יצחק חלק א' סי' קי"ח אות א' שהביא מהרבה פוסקים דיש לעזרת נשים קדושת בית הכנסת (וכן ה' פשוט לי מסברא), ועיין בספר פסקי תשובות סי' קנ"א (אות א' וציונים 4) שהביא המון פוסקים שכתבו כן, ולפי"ז פשוט דגם בעזרת נשים אסור לנשק תינוק.

והריני דושוט"ת

יצחק טובי' ווייס

על סלוק המאור
ירושלים תתן קולה הגדול
הורם הנזר מעוז ומגדול

מְרַנָּא גְאוֹן אַב בֵּית
יְרוּשָׁלַיִם קֶרְתָּא דְשׁוּפְרָיָא דִּינָא
אַלְהָ מַסְעֵי קָא בְכִינָא בִימֵי מִצְרַיִם
אַמָּה שְׂרוּיָה
מִצִּיּוֹן יִצְאָה תּוֹרָה מִעֶרְכָּה שְׁעָרֵי
טוֹבִיָּה וַיִּזְרַע יִצְחָק
לְהוֹרוֹת דָּבָר ה' הַלְכָה דְבַק
בִּיגְעָה בַטְהָרָה חֶקֶק

מְרָא רוּעָה נְאֻמָּן לְמִרְעִיתוֹ
דָּאֶרְעָא קְדִישָׁא
לְאַרְצָא מַעֲדָה חֶרְדִית הַדְרָתוֹ
בְקִדְשָׁה וְלִדְרִים הָאִיר

הוֹרִידִי בְסִלּוּק צְדִיק בְּסַעֲרָה
כִּנְחַל דְמַעָּה בִילְלָהּ
וַיִּצְא מִבֵּית צִיּוֹן כָּל הַדְרָה אֵין
מִנְחָם לָהּ
צִיּוֹן בְּמִרְתַּבְּכָה אוֹי לָהּ

אלה תולדות יצחק

שאומרים בכל בוקר. הוא אמר לי: אי אפשר לומר את המשניות הללו בלי להבין את הפירוש. "אביו זיהה כבר בילדותו את סגולותיו של בנו. "כשהייתי ילד קטן, היה מביא לי פתקאות שבהן שמות של הזקוקים לישועה, כתובות בגרמנית, וביקש ממני להתפלל על פלוני הזקוק לרפואה ופלוני הצריך פרנסה. הוא האמין באמת ובתמים שתפילתי, תפילת ילד קטן, מועילה", סיפר מרן זצוק"ל.

הוא תלה את כל מה שזכה אליו באביו וברבותיו, שחינכוהו והביאוהו לחיי העולם הבא. "אבא השקיע בי כוחות רבים. אני זוכר עד היום, כאשר למד עמי גמרא, היה מנתר לפתע בהתלהבות ואומר: מה היינו עושים בלי רש"י? איך היינו מבינים את הסוגיה הזו ללא הפירוש המתוק של רש"י?!...".

"גם אמי ע"ה הי"ד היתה יראה את ה' ובמצוותיו חפצה מאד", סיפר. "בכל בוקר, בעת לכתי אל הלימודים, היתה עוסקת בתפילתה, שאותה החלה בשש בבוקר, והיתה רק מנענעת לי בראשה לשלום".

חוק חינוך חובה חל אז במדינת צ'כוסלובקיה, ולא היו בעיירה מספיק ילדים לפתוח תלמוד תורה והוא נשלח בלית ברירה ללמוד בבית הספר המקומי, כאשר בשעות אחה"צ נשכר עבורו מלמד שיעסוק איתו בלימוד התורה.

בשלהי שנת תרצ"ז, הילד יצחק טוביה בן האחת עשרה, דרש מהוריו שישלחו אותו ללמוד בישיבה

בליל שבת, בשעה 3:00 לפנות בוקר, הוסרה העטרה מעיר הקודש ירושלים ונשמתו של מרן הגאב"ד הגאון רבי יצחק טוביה וייס זצוק"ל עלתה בסערה השמימה – לאחר תקופה בה היה מאושפז בבית החולים, ובמהלך הימים האחרונים חלה הידרדרות במצבו, בזמן שבכל קהילות ישראל מתפללים לרפואתו השלמה.

מרן זצוק"ל, שהמשיך להנהיג את 'העדה החרדית' בפרט ולהורות לרבים בכלל עד ימיו האחרונים ממש, החל לכהן בתפקיד הרם לפני 19 שנה, בי"ד בתמוז ה'תשס"ג, לאחר פטירת הגאב"ד מרן האדמו"ר רבי ישראל משה דושינסקי זצוק"ל.

במשך למעלה מ-95 שנה בלט בצדקותו, החל מילדותו בפזינוק, הגלות המיומתת בלונדון, התמדה בגייטסהד, הרבנות באנטוורפן ההנהגה בארץ ישראל. בשורות באות נביא הצצה לדמותו התמירה, ונחשף לסיפורים רבים שליוו את שנות חייו, כולל דברים שסיפר בשיחות נדירות על תולדותיו.

זכות אבות

הגאב"ד זצ"ל נולד ביום ט"ז באלול שנת תרפ"ו בעיר פזינוק, ליד ברטיסלאבה בצ'כוסלובקיה (כיום סלובקיה) כבן זקונים לאביו הרב שלמה ז"ל. אביו היה מגיד שיעור בעירו ותלמידו של השבט סופר, ולפרנסתו היה סוחר עצים.

בשיחה נדירה ל'מרוה לצמא' סיפר כי "נולדתי בעיירה 'פעזינג' הסמוכה לפרשבורג. אבא היה יהודי צדיק, שכל כולו מקשה אחת של עבודת ה'. אני זוכר כאשר הייתי ילד בן שש, אבא לקח אותי אל גינה סמוכה, ישבנו על ספסל, והוא לימד אותי את הפירוש על המשניות של 'איזהו מקומן'

(משלוחי הצלה של ילדים) וכך הגיע לבדו ללונדון שבבריטניה בגיל 13 כשהוא ללא משפחה ומכרים.

הגרי"ט זכר היטב את הפרידה האחרונה ממשפחתו. "היה זה בעת הפרידה בתחנת הרכבת. הייתי ילד בן שתים עשרה, ורגע לפני שנסעתי אבא העניק לי סידור, שבתוכו כתוב בנוסח יידישאי: האלט זיך אין אייבישטער אימעטום אין איבעראל (תחזיק בהקב"ה תמיד ובכל מקום). הסידור הזה נעלם לי ברבות השנים".

לפני שאביו זצ"ל נרצח בשואה האיומה, הספיק לשלוח לבנו מספר מכתבים נרגשים. "עד היום נמצא באמתחתי מכתב, שכתב לי אבא לפני שהוגלה לאושוויץ, כאשר כבר הייתי בלונדון. במכתב כתב לי אבא יסודות חצובים של אמונה. הוא כתב לי שם, שעלי לדעת, כי מה שהקדוש ברוך הוא יעשה ויקבע – זה הטוב ביותר שיכול להיות. רק כך יכול להיות טוב, ולא אחרת. 'תדעו , קינדערלעך', הוא חזר וקבע במכתב, 'רק כמו שהקב"ה ינהיג – יהיה טוב, לא בשום צורה אחרת!'".

"במכתב נוסף הורה לי אבא, שאשיר את זמירות השבת בדיוק כפי שהוא עצמו שר, ואכן עד היום הזה אני נשמע להוראה זו ועושה את רצונו. אני שר זמירות בדיוק כפי ששרנו בבית אבא".

לפני מספר שנים תכנן הגאב"ד להמריא לבריטניה בכדי לבקר את ניקולאס וינטון שהיה שארגן את משלוח הילדים שהציל את חייו, אך הדבר לא יצא לפועל. חצי שנה לאחר מכן הלך וינטון לעולמו והוא בן 106, ומרן הגרי"ט שיגר כתב

קדושה. "שאלה כזו צריך לשאול אדם גדול", השיב אביו לדרישה והשניים נסעו ל'דין תורה' בבית דין של הגאון הקדוש רבי יהושע בוקסבוים זי"ע, גאב"ד וראש ישיבת גאלאנטא.

"אני זוכר עד היום", סיפר הגאב"ד בהתרגשות לפני מספר שנים בודדות, "המחזה הזה לא מש מגד עיניי. זוכר אני את ההפתעה שהיתה לי, כאשר הרב מגאלאנטא לא היסס אפילו לרגע, לפני שפסק בנידון, לאחר שאבא תיאר בפניו את בכייתי".

"טוב יותר ללמוד בבית ספר של הגויים, ולהיות סמוך אצל שולחן אביך, מאשר ללמוד אצל היהודים רחוק מאבא", אמר רבי יהושע לילד. "הייתי מופתע מאוד. יותר מזה הופתעתי מהנחרצות שבתשובה, שנאמרה ברגע, ללא כל היסוס. אחרי זה כבר הבנתי", סיפר לימים.

"הרב מגאלאנטא פסק את פסוקו, ושבנו הביתה. שנתיים אחר כך פרצה המלחמה האיומה, שהפרידה ביני לבין אבא לנצח – היום מבין אני ומכיר טובה לאותו צדיק וקדוש, שגם הוא נעקד על קידוש ה'. בזכות הוראתו, ובזכות שלא נטה לשמוע קול בכיי, זכיתי לשאוב מעיינות של חיי תורה ויראת שמים מאבא עוד שנתיים תמימות".

נס ההצלה

עד כמעט גיל הבר מצווה התגורר עם הוריו, אך אז החלו להישמע קולות המלחמה. בשנת תרצ"ט, עם פרוץ מלחמת העולם השנייה, הגאב"ד ניצל מזוועות השואה כאשר צורף ל'קינדר טרנספורט'

נרגש למשפחתו האבלה: "גם אם הוא כבר לא נמצא איתנו, זכרונו נמצא עם כל אלה אשר חיים בזכותו. היו אז אנשים בודדים שאזרו עוז להתגבר על האימה, האימים והאלימות, כדי לשמור על אנושיות, אביכם היה באותו קומץ אנשים שהייתה להם את האמונה המצפונית והנחישות להציל אלפים ממוות בטוח. אני מלא ביראת כבוד מאופיו האצילי", לשון קודשן.

תורה בלונדון

הרבי מסאסוב זצוק"ל גידלו תחליה בביתו יחד עם עוד כמה יתומים מהקינדער טראנספורט. בהמשך עלה ללמוד בישיבת תורת אמת של הגאון רבי משה שניידר. "בימי הסליחות של שנת ת"ש, משגברו ההפצצות, ולאחר שהתברר כי הנאצים מכוונים את הפצצות במטוסייהם דווקא אל השכונות היהודיות, הגעתי אל ישיבתו של מו"ר הגאון הצדיק רבי משה שניידר זצ"ל, מצויד במכתבו של הרב מפעזינג הי"ד", שחזר.

הגאון רבי משה שניידר זצ"ל פרס את חסותו על הנער הצעיר, היתום מאב ואם, ונפשו דבקה בנפשו. בין חבריו לישיבה היה מי שלימים הפך לשותפו בנהגת 'העדה החרדית', מרן הראב"ד פוסק הדור הגאון רבי משה שטרנבוך יבלחט"א.

סיפר מרן רבינו שליט"א כי "בישיבת 'שניידער' בלונדון למדו הרבה בחורים מובחרים ביותר, בעלי כשרונות עצומים ומוכתרים בכל המעלות להיות מגדולי הדור. פעם נכנס שם לישיבה בחור אחד שהיה חלש יותר, הוא היה קשה קליטה, לא הבין את לימודו על בורייו, וחכם גדול גם לא היה".

"כשביקשו מנהלי הישיבה מהבחורים שיואילו להקדיש מזמנם עבור הבחור החלש, הצטדקו שאין להם זמן להתעסק עמו, באמרם שהם צריכים ללמוד לעצמם וחבל על הזמן שלהם – הם צריכים לצמוח לגדולי הדור, וכל שניה יקרה מפז".

"ברם בישיבה שם היו שני בחורים שכן הסכימו להתמסר אליו ביותר, והם למדו עמו בכל פעם שהיה להם רגע פנוי. הבחור ישב בשקידה נפלאה ושינן כל מה שהוא לומד בהתמדה גדולה, עד שעם הזמן נפתחו לו מעיינות החכמה, והתחיל כבר בס"ד להבין מעצמו ועלה ונתעלה לדרגה גבוהה – אודות לשני הבחורים האלו טובי הלב שנתנו משלהם עבור הבחור".

"לימים ראו דבר נפלא מאוד. מכל אותם הבחורים שהתנערו ולא רצו ללמוד עם הבחור הזה 'מפני שהם צריכים להיות גדולי הדור' – אף אחד אינו יודע. הם נשאר עלומים בשמם וזכרם לא נשאר עמנו, ורק שני הבחורים הללו שהקדישו מזמנם היקר עבור השני, הם זכו וצמחו לגדולי הדור בדורינו – הלא המה הגאונים מרן גאב"ד ירושלים הגאון רבי יצחק טוביה וייס שליט"א ומרן ראב"ד ירושלים הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א".

גזירת הגיוס

כשהמלחמה איימה יתר המידה על לונדון, עבר לגייטסהד, שבצפון-מזרח אנגליה, שם למד בישיבת גייטסהד שבראשות הגאון רבי אליעזר קאהן זצוק"ל.

כארבעה עשורים באנטוורפן

כעבור מספר שנים חזר להתגורר בלונדון וכיהן כר"מ בישיבת הרמה בראשות הגאון רבי אליקים שלזינגר ובמקביל למד הלכה למעשה אצל הגאון הרב שלמה בומגרטן זצוק"ל והוא התמנה על ידו לרב בית הכנסת עץ חיים בעיר. במהלך שהותו בעיר היה לו קשר עם האדמו"ר רבי שלום משאץ ואף נבחן אצלו בהלכה.

לאחר מכן, בשנת תשכ"ז, עבר להתגורר בעיר אנטוורפן שבבלגיה, שבה גר כשלושים ושבע שנים. הוא כיהן כר"מ בישיבת עץ חיים בוולרייק וגם חבר בד"ץ קהל מחזיקי הדת בעיר. באותן שנים כיהן גם כרב בית המדרש של חסידי גור בעיר, וכרב בית המדרש 'אברכים'. בשהותו באנטוורפן היה מקורב לאדמו"ר"י בית פשעווארסק. כמו כן זכה לקרבה מיוחדת אצל אדמו"ר"י בית גור, לאדמו"ר רבי יואל מסאטמר, ולאדמו"ר"ם מסקולען זיע"א.

בנאות דשא

התפקיד המרכזי שלו באותם ימים בבירה הבלגית היה בענייני כשרות. הוא הצליח למנף את מערכת הכשרות של העיר והכניס שם תיקונים נחוצים. רבים עדיין זוכרים כיצד הוא בעצמו הלך מחנות לחנות לעקוב אחר עבודת המשגיחים. במקביל, נחשב לאחד מגבאי הצדקה המרכזים של כולל 'שומרי החומות' וענייני צדקה רבים עברו דרכו.

העלייה לירושלים

בשנת תשס"ג התבקש לעלות לארה"ק ולמלא את מקומו של גאב"ד העדה החרדית הגאון רבי ישראל משה דושינסקיא זצ"ל. בית מדרשו היה

גם שם איימה עליו גזירת הגיוס. הבחור הצעיר קיבל זימון לצבא האנגלי כדי להשתתף במאמץ המלחמתי, הצו זכה כמובן להתעלמות, אך בתוך זמן קצר הגיע זימון שני. בעל ה'חזון יחזקאל', הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, קם ונסע יחד איתו ללונדון, שם כינס מושב בית דין מיוחד ותהה: וכי זהו 'זעלנער' (חייל)? הוא יעמוד בחזית ומוחו יהגה באותם רגעים בסוגיית התוס' במסכת בבא קמא, העוסקת בזורק חץ – אי בתר מעיקרא, אי בתר תבר מנא... .

הרב אברמסקי ציווה להוציא מכתב מיוחד מבית הדין, הממוען לצבא האנגלי, שבו 'הסביר' בית הדין את 'עמדתו', כי מדובר בבחור ישיבה שלומד תורה, ואין לו מה לחפש בצבא. "כנראה אותם גויים פחדו משליח בית הדין, כי עד אז קראו לי פעמיים, ומאז לא שמעתי מהם והם לא שמעו ממני", סיפר בשיחה ל'מרוה לצמא'.

הגאב"ד נישא לרבנית אסתר ע"ה בת הרב משה צבי פליישמן הי"ד, שאביה ואימה נפטרו בשואה והיא גדלה בבית ראב"ד לונדון הגרי"צ דינר זצ"ל. עם נישואיו עבר ללמוד בכלל הרבנים בגייטסהד אצל הגאון רבי אליהו דסלר זצוק"ל. בעת לימודו בגייטסהד קיבל היתר הוראה מרב העיר הגאון רבי נפתלי שאקאוויצקי זצוק"ל ומגאון רבי שמואל יוסף ראבינוב זצוק"ל. לאחר עלייתו של הגר"א דסלר לארץ ישראל, התמנה במקומו לראש הכולל.

מחאה על כבוד התורה בהשתתפות אלפים בכיכר השבת בירושלים.

הקשר עם רבותינו הק'

חביבות מיוחדת היתה בין מרן רבינו זי"ע למרן הגאב"ד זי"ע.

מפגש הציבורי האחרון ביניהם היה בהפגנת העדה החרדית האדירה ברח' בר אילן בירושלים, נגד גזירת הגיוס, כרבינו זצ"ל ישב סמוך לגאב"ד ושוחחו ביניהם בחביבות.

כמו"כ ביקר מרן רבינו שליט"א בשנת תשנ"ד בביתו של מרן הגאב"ד זצ"ל, שקיבלו בחביבות מיוחדת. כן נפגשו כמה פעמים באירועים שונים. בתמוז תשפ"א הורה לרבני אנ"ש להוציא כרוז מחאה על הפגיעה במרן הגאב"ד זצ"ל ואף צירף חתימתו.

הקשר עם גדולי ישראל

עם הרבי מחב"ד זצוק"ל

הגרי"ט וייס ביקר כמה פעמים אצל הרבי מליובאוויטש בארצות הברית. בפעם האחרונה שהיה אצל ב-770, במעמד חלוקת הדולרים לשליחות מצווה, נתן לו הרבי שלושה דולרים. הרבי הסביר כי דולר אחד בשבילו, אחד בשביל משפחתו ואחד בשביל הרבנות, והרבי הוסיף "יארץ ימים רבים על ממלכתו".

עם הגר"ח קיינבסקי זצ"ל

בחול המועד פסח תשע"ג ערך מרן שר התורה הגאון רבי חיים קנייבסקי זצוק"ל ביקור מפתיע בביתו של הגאב"ד זצוק"ל בשכונת גוש 80 בירושלים, כ"ב ביקור גומלין" לאחר סדרת ביקורים

בתחלה בבית הכנסת "גאלנטא" בשכונת בית ישראל, ולאחר זמן נקנה לו בית כנסת סמוך לביתו, בשכונת גבעת משה. עם בואו לירושלים נפתח בראשותו כולל אברכים והיה מוסר בו שיעור מדי שבוע.

בשנת ה'תשע"ב הוקמה ישיבת 'פאר התורה' ומרן עמד בראשה. הרב וייס המשיך לכהן כראש הישיבה בכל שנותיו כאשר היה מוסר שם שיעורים כלליים, ואחת לחודש אף מסר בה שיחה. כחלק מפעילותו הציבורית כיהן גם כחבר נשיאות במרכז לטהרת המשפחה. תחת נשיאותו פעלו גם בתי כנסת בעיר בית שמש, האחד ברמה ד' לבני הישוב הישן בשם 'שערי טוביה' כשם ספרו, וברמה ג' בית מדרש בשם 'קהילות ירושלים'.

הוא חיבר את הספר 'שערי טוביה' על סוגיות הש"ס. לפני חודשים בודדים התקיים המעמד לרגל הוצאת הכרך האחרון, בו השמיע דברות קודש בענייני לימוד התורה ולחדש חידושי תורה, ובירך את הקהל שגם הם יזכו להוציא ספרים.

במשך כמעט 20 שנה, ניהל ביד רמה את בית הדין של העדה החרדית, עמד בראש מאבקים גדולים למען ביצור חומות הדת ואף פרסם פסיקות הלכתיות בשורה של סוגיות שהעסיקו את היהדות החרדית כולה.

ביום י"ג בתמוז ה'תשפ"א השתתף הרב וייס בעצרת מחאה נגד חילול קברים סמוך לכביש 60, בתחילת העצרת זרקו שוטרים רימוני הלם על רכבו, בעקבות כך נערכה ביום י"ט בתמוז עצרת

שערך הגאב"ד בשנים שקדמו לכן בביתו של הגר"ח. למחרת כשהגיע אחד מגבאי הגאב"ד, שלא היה במקום בעת הביקור, אמר לו: "אם היית כאן אתמול הייתי אומר לך לברך על ר' חיים ברוך שחלק מחכמתו ליראיו".

בשושן פורים האחרון, כאשר הגיע הבשורה שהגר"ח זצוק"ל נמצא במצב קשה, הורה הגאב"ד לעצור את הכל והתחיל באמירת תהילים, וכאשר נגזר הגזירה והגר"ח עלה בסערה השמימה, התעטף הגרי"ט באבל הכבד ודיבר על האבידה הגדולה של כלל ישראל שעתה אבדו, ואף הזכיר את ידידותו הגדולה עם מרן הגר"ח עוד מימי אביו הגאון הסטייפלער זצוק"ל. ביום ראשון השתתף הגאב"ד הגרי"ט במסע הלוויה כחצי שעה וביכה את הסתלקותו של הגר"ח בדמעות שלישי.

עם הגר"ש אוירבעך זצוק"ל

מרן זצוק"ל היה גם בקשרי ידיעות ועם מרן הגאון רבי שמואל אויערבאך זצוק"ל ואף עלה למעונו כדי להשתתף במעמדים שונים שהתקיימו בבית. לאחר סערות שונות סביב קהילתו של הגר"ש, הגיע מרן הגאב"ד במיוחד לשכונת שערי חסד בכדי לחזק את ידו.

עם הגרמ"צ ברגמן שליט"א

ידידות רבה שררה בין מרן הגאב"ד למרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר צבי ברגמן. ההיכרות בין השניים החלה בעת מסעותיו של מרן הגרמ"צ לאנטוורפן שבבלגיה, אותה היה פוקד הגרמ"צ למען ישיבתו ישיבת רשב"י, כשהגאב"ד היה מלווה את מרן הגרמ"צ בביקוריו אצל נדיבי עם. במהלך המפגשים בין השניים, היו משוחחים בענייני הלכה ואגדה, יצוין כי בספריו ובגיליונותיו על הש"ס מזכיר הגאב"ד את הגרמ"צ לקושיות והערות שהעלה בפניו. במשך השנים התהדק הקשר בין השנים, כשבנו יחידו של הגאב"ד ויד ימינו, רבי שלמה זלמן למד אצל הגרמ"צ בישיבת רשב"י.

לאחרונה, בעקבות החמרה במצב בריאותו של הגאב"ד, פרסם מכתב מיוחד ובו קריאה ובקשה לעורר רחמי שמים מרובים לרפואתו של השלמה. "הנני בזה בבקשתי מלומדי התורה, לעורר רחמים מרובים בתפילה ובלימוד התורה הקדושה בעבור ידידי, הגאון הגדול והצדיק, חסידא ופרישא, העומד בפרץ, משיירי כנסת הגדולה", כתב.

בית הוראה ולשכת הלכה
"זכרון משה"
קראלי

ועד הרבנים
דקהל תלמידי וחסידיו
קראלי

מיסודו של כ"ק מרן אדמו"ר זצוק"ל – בנשיאות מרן רבינו אבד"ק שליט"א

ב"ה

קול מחאה אדירה

בשאת נפש ובלבות קרועים ומורתחים יחרד לבנו כי רשעים עזי נפש העיזו ברשעתם ובשנאתם היוקדת לתורה הק' ונושאי דגלה, להרים יד בפשע במרד ובמעל על רבנים ותלמידי חכמים, הפועלים ללא ליאות למען כבוד ד' ותורתו, ולהכותם מכות אכזריות, ואף להכניסם תחת מסגר ובריה, ומחוייבים להוקיע ולהרעיש עולם ומלואו על דבר הנבלה והרשעות והאכזריות הנוראה.

אבל לצערינו בשמוע ראשי המשטרה קול ענות חלשה, בפגיעה בגדולי רבנים ותלמידי חכמים, במעצרי שווא וכו'. באו כעת קלגסי המשטרה ובחרפה גדולה התנפלו בחימה שפוכה על גאון ישראל מרן גאב"ד ירושלים רבי יצחק טוביה וויס שליט"א ה' יאריך ימיו ושנותיו, וקדושו עיניהם ולבם של שלומי אמוני ישראל אשר על אף חולשת כוחו ותשישותו יצא במסנ"פ וכארי התנשא לעודד את יראי ד' הנלחמים נגד הרס קברי ישראל, ויצא בשארית כוחותיו למחות על עקירת הדת והאמונה.

לא יאומן כי יסופר כי רשעי שלטונות הציוני נתעלו ברשעם להתגולל ולהתנפל על רכבו ולהשליך עליו גחלי אש ועשן, וכן עשו לכבוד הגה"צ המקובל רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א, להשפיל בזלזול נורא גאון תורתן והדר שיבתן, כמו שהעיזו רשעי שלטונות הגויים במדינותיהם להרים יד בפומבי על גדולי ישראל.

אוי לנו שכך עלתה בימינו, ראשי השלטון העריצים הגיעו לשיא הרשעות והאכזריות, ומבקשים לעקור את הכל ולדכאות תחת רגלם את השארית הנשארה הברכים אשר לא כרעו לבעל במכות רצח אכזריות במאסרים ועינויים ללא שום מעצור כלל.

חלילה לנו מלעמוד מנגד, כי אם החרש תחרישי לעת כזאת מי יודע עד היכן הדברים מגיעים. התעוררו החלצו חושים להרעיש תבל ומלואה למען כבוד שמו הגדול המחולל. וכן חלילה לא תהיה לגדולי ישראל מכל חוג ועדה שום חסינות, וירחיבו ח"ו קלגסי שלטון הרשע, עוז להתעלל בהם ככל שירצו.

ע"כ לא ננוח ולא נשקוט, החלש יאמר גבור אני לעשות כל טעדי להדוף כח שלטון הרשע ולהגן על יראי ד'.

אחינו בני ישראל, בעת שהסטרא אחרא מתגבר בכל מאמצי כוחו לעקור את הכל, ולומר לנו ונכחידם מגוי וגו' מחובתנו לחגור כלי מלחמה, ולתפוס אומנות אבותינו כאשר הורה לנו רבותינו הק' זיע"א, לחזק ידי גבורי החיל במלחמת הגבורה, ולזעוק בכל כוחנו נגד שלטון הרשעות והכפירה בארץ הקודש עד רדתה.

והשי"ת יראה בעני עמו, ויעלה לפניו מסירות נפשם וידרוש לשפך דמם וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק.

יז תמוז תשפ"א

בשם כלל תלמידי וחסידיו כ"ק מרן רבינו הגה"ק מקראלי זיע"א בארץ הקודש ובחו"ל

מנחם מנדיל טוביאס מרדכי מוזס צבי רוזנטל גמליאל רבינוביץ
גאב"ד דרכי שמואל אב"ד קראלי ב"ב דומ"צ ק. הרצוג מח"ס גם אני אודך

למען כבוד שמים וכבוד התורה לא נחשה
הק' יוסף מוזס בהגה"ק מקראלי זצללה"ה

קול נהי ובכי בחוצות ירושלים

מרן הגאון הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א ראב"ד העדה החרדית

ההספד לפני מיטתו במסע ההלויה בכיכר השבת בירושלים עיה"ק

"את הגאב"ד אני מכיר עשרות שנים, מהרגע שהוא הגיע לאנגליה, הן כשהיה בישיבה ואח"כ בכולל, הן בלונדון והן באנטוורפן.."

הראב"ד סיפר כי הגאב"ד זצ"ל עבר הרבה ניסיונות בחייו, גם בחייו הפרטיים וגם בחייו הציבוריים. כך גם סיפר כי "כבר בילדותו, הציונים הבטיחו לו הרים וגבעות שיעזוב את הדת, אבל הוא התחזק ודחה אותם מעליו, וכך התגבר על ניסיונות במסירות נפש."
"הוא למד בישיבה עם הצדיק רבי משה שלאס זצ"ל שלושה סדרים ביום, ונהגו בקנסות ובצומות אם ידברו דברים בטלים. וזכורני שגם בערב שבת למדו בהתמדה רבה במשך כל היום, ורק כשעתיים לפני שבת הלכו למקווה להכין את עצמם לשבת, ואח"כ בכל יום השבת המשיך ללמוד ברציפות עם ידידו הצדיק רבי משה שלאס זצ"ל", אמר הראב"ד בהספדו.

עוד אמר הראב"ד בהספדו כי "הוא קיבל את הייסורים באהבה, והיה ירא את ה'. מליץ יושר בעולמות העליונים". בהמשך ביקש מהגאב"ד זצ"ל שיהיה מליץ יושר לעם ישראל: "הוא הלך למנוחת עולם, ואני לא רוצה לעכבו, אבל רק ברצוני לבקש, הנה אנחנו חיים עכשיו בזמן קשה מאוד, בזמן שהפושעים רוצים להעביר אותנו מעל הדת ומלימוד התורה הקדושה שהיא חיינו. וידוע הא דאיתא מהחת"ס על הפסוק בתהילים (ע"ט א') 'מזמור לאסוף אלוקים באו גויים בנחלתך', ושאלו חז"ל (איכ"ר ד' ט"ו) 'מזמור לאסוף, קינה לאסוף מיבעיא ליה, ואמרו תלמידי החת"ס שהמזמור הוא על שבאו גויים בנחלתך ולא יהודים, כי כשיהודים מזרע קודש נלחמים איתנו, אז המצב הוא מר מאוד' – ועכשיו אנחנו חיים בתקופה קשה כזאת שהניח לנו הקב"ה מלחמה עם הפושעים מעם ישראל שהיא התקופה הקשה ביותר, ואני מתחנן לו שיהיה מליץ יושר לנו – לבני העדה החרדית, ואל כל בית ישראל."

"וידוע מה שכתב החפץ חיים שהבית דין בשמים שדנים למעלה הם מאותו הדור, שהם מכירים את מצב הדור ומבינים את מצב הדור, ולכן אני פונה אל הגאב"ד, עמוד עמוד עמוד! אתה הרי יודע מה שאנחנו סובלים בעולם הזה, ותהיה שליח שלנו למעלה לבקש מהקב"ה שיימלא רחמים עלינו. תעורר שם את כל הצדיקים וקדושי עליון שיתפללו שיתקיים בקרוב ממש יתגדל ויתקדש שמה רבא", הוסיף.

לסיום אמר הראב"ד: "החילול ה' היום הוא גדול מאוד. כל היום שואלים לנו "איה אלוקיך", איפה הרבוננו של עולם, אבל איננו יכולים להשיג את דרכי ה', וסבלנו מספיק והגיע זמן הגאולה, תעורר למעלה ותבקש שיתקיים יתגדל ויתקדש שמה רבה במהרה בימינו בקרוב."

נכבת גחלת ישראל

הגאון רבי טוביה שולזינגר שליט"א

בן גאב"ד קרית אתא זצ"ל

"ת"ר בשביל ארבעה דברים חמה לוקה על אב בית דין שמת ואינו נספד כהלכה" (סוכה כט) ובמהרש"א שם: "כי האב"ד דומה לחמה שמאיר לכל בתורה. וע"כ משה שהיה אב"ד אמרו בו פניו כפני חמה"

ובסנהדרין (פח:): "משם כותבין ושולחין בכל מקומות כל מי שהוא חכם ושפל ברך ודעת הבריות נוחה הימנו והוא דיין בעירו משם מעלין אותו להר הבית משם לעזרה משם ללשכת הגזית"

הגאון הגדול רבי יצחק טוביה זצוק"ל הדיין באנטווערפן, ומשם רועה אבן ישראל הגאב"ד דירושלים אתרא קדישא.

יום שלישי בתשרי שבו נהרג גדליה בן אחיקם ונכבת גחלת ישראל הנשארת (רמב"ם ה' תענית פ"א).

גחלים לוחשות אמר רב חסדא כל שאילו מכניס לתוכן קיסם ודולקת מאליה (ברכות נג:). "הוי מתחמם כנגד אורן של חכמים והוי זהיר **בגחלתן** שלא תכוה" (אבות פ"ב מ"י). "תלמידי חכמים שכל גופן **אש** דכתיב הלא כה דברי כאש נאום ה'" (חגיגה כז.).

"נאזרת בגבורה ובמלחמת **אש** דת השערה וחרב הוצאת מתערה שלפת נגד צורריך". "ומאין היו משיאין משואות. מהר המשחה לסרטבא וכו' אלא מוליך ומביא ומעלה ומוריד עד שהיה רואה את **כל הגולה כמדורת אש** (ר"ה כב:).

"גזע ישישים עלה מבבל ועמו ספר מלחמות (מוע"ק כה:). "אשר יצק מים על ידי אליהו" (מלכים ב ג) - הגאב"ד זצוק"ל יצק מים על ידי אליהו. מרן הגאון החסיד רבנו אליהו אליעזר דסלר זיע"א בעל המכתב מאליהו. ועל ידי רבו הגאון הצדיק רבי משה שניידר זצוק"ל, תלמיד מובהק למרנא החפץ חיים.

"ר' יהודה אומר תורת אמת היתה בפיהו, אלו דברים ששמע מרבו, ועולה לא נמצאו בשפתיו, אלו דברים שלא שמע מרבו" [ילקוט מלאכי]

אלפי בני העליה גיבורי חיל מוסרי הנפש על הגאון הגדול ר' יצחק טוביה בכו. "וכבוד עשו לו במותו" זה חזקיה מלך יהודה שיצאו לפניו שלושים וששה אלף חלוצי כתף.

"הנה מיטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל כלם אחוזי חרב מלמדי מלחמה איש חרבו על ירכו מפחד בלילות"

מטתו של הגאב"ד זצוק"ל יצאו לפניו אלפי בני העליה גיבורי חיל חלוצי כתף. אשר גוום נותנים למכים - לחייהם למורטים, על קידוש שמו יתברך. תא חזי מאי איכא בין תקיפאי קדמאי לעינוותני בתראי סנהדרין [יא:]. פסו גודרי גדר צמתו משיבי חמה קמי בפרץ אין. הושענא פדית טוביה הושענא.

ישיבה של מעלה

באחד מגיליונות נועם שיח הובא מעשה אודות כ"ק מרן גאב"ד ירושלים זצ"ל, שפעם התפארו בפניו חברי ההנהלה של אחת הישיבות בכך שהם מכניסים לישיבתם רק בחורים מצויינים, והוא הגיב על כך בחריפות ואמר שהוא מתפלל כל יום שהישיבה תיסגר.

לאור זה סיפר לי בני הרב מאיר דוב שליט"א, מה שסיפר לו מרן הגאב"ד זצ"ל לפני כמה שנים, בעת שלמד בישיבת מיר בארץ ישראל והיה מסתופף הרבה בצילו.

וכך סיפר לו הגאב"ד: יום אחד נכנס אלי משגיח מאחת הישיבות, ואמר לי שהוא רוצה לזרוק איזה בחור מהישיבה, וביקש את הסכמתי. המשגיח אמר לי את כל הצדדים למה הוא רוצה לזרוק את הבחור מן הישיבה, ואילו אני התעקשתי שאין זו סיבה מספקת לזרוק בחור מישיבה.

כששמע המשגיח את דבריי, הוא התרגז עלי והגיב: "א ישיבה איז נישט קיין שפיטאל" [ישיבה היא לא בית חולים]...

כששמעתי את דבריו, מספר הגאב"ד, היתה לי סייעתא דשמיא נפלאה, ומיד נזכרתי בסיפור שאירע לפני כחמישים שנה, וסיפרתי זאת למשגיח על אתר.

וכך סיפרתי לו: לפני כחמישים שנה הגיע אדם גדול לגייטסהעד (הגאב"ד הזכיר את שמו של הגדול הזה) ונשא מדברותיו, ואני השתתפתי בדרשתו. וכך, במילים האלו בדיוק, התחיל הלה את דרשתו: "א ישיבה איז א האספיטאל" [ישיבה היא בית חולים]...

כשסיפרתי למשגיח את הסיפור הזה, חוורו פניו עד למאוד. הסתכלתי עליו כמה רגעים, ושאלתי אותו מה הוא אומר על זה, והשיב לי שהוא תלמידו של האדם גדול הזה...

שאלתי אותו: נו! מה יהיה עכשיו?

השיב המשגיח: אני לא אזרוק את הבחור מהישיבה...

אשא עיני אל ההורים

כשנסע לרגל מסחרו מחוץ לעיר, והוצרך להתפלל בבית לפנות בוקר קודם נסיעתו, הייתי אז ילד ושכבתי על מיטתי ושמעתי איך שהיה מתפלל כל מילה בדביקות נפלאה ובדמעות שלישי, ודם את פסוקי דזמרה אמר בניגון מלא דביקות. והפטיר רבינו שליט"א ואמר: הלוואי שאזכה שתהיה ה"נעילה" שלי כמו ה"פסוקי דזמרה" של אאמו"ר זצ"ל.

לפעמים זכיתי לשמוע אותו אומר לפני התפילה את הפיוט 'צמאה נפשי' בנעימות יתירה ובהשתפכות הנפש, וכן לפעמים בשבת כאשר היתה לו התעוררות מיוחדת והיה שר זמר זה. דרכו בקודש היתה שהיה הולך בכל בוקר לתפילת שחרית לבית הכנסת כשהיה מעוטר בטלית ותפילין וכדאיתא בשו"ע (אוח סי' כה סעי' ב').

**

אאמו"ר היה רגיל לספר איך שניצל פעם על ידי מידת הביטחון והשלווה הנטועה בו, ומעשה שהיה כך היה: בסוף מלחמת העולם הראשונה היו הגויים שבעירו פראי אדם ומטורפים, כרגיל במצבים אלה, וערכו 'פוגרום' ביהודים, והשליכו את כל החפצים מבתי היהודים לרחוב. היה זה במוצאי שבת קודש בחצות לילה, והוא היה יושב אז ואוכל סעודת מלווה מלכה, ומספר לבני ביתו מסיפורי אליהו הנביא. וכשנכנסו הגויים לביתו, בביטחון בה' ובשלוות נפשו כיבדם לשבת ליד השולחן, ונתן להם לאכול, ואף פתח להם את הכספת שלו ונתן להם איזה סכום כסף, ובזה יצא ב'זול' מתחת ידם ונפטרו ממנו בשלום.

היה רגיל ללמוד הרבה בספר 'חובת הלבבות' בשער הביטחון, ובכלל בהיותו בדרכים ובנסיעות היה רגיל ללמוד ספרי מוסר, כגון בספר 'ארחות צדיקים'. ואמר רבינו (שליט"א): עדיין נמצא תחת ידי ה'אורחות צדיקים' של אאמו"ר, ובכמה מקומות מסומן שם מקום לימודו, בעיקר ב'שער התשובה'.

היה דבוק בצדיקי הדור, והגם שנתגלגל בגלילות אשכנז ונהג להתפלל בנוסח אשכנז ולנהוג כמנהגיהם, מכל מקום היה נוסע לפעמים לאדמורי"ם, בפרט כאשר הזדמנו והגיעו לעיר 'ויוען' והיה שולח 'פתקאות' עם פדיונות להרה"ק מהרה"א

אאמו"ר היה מחשובי ה'בעלי בתים' בעיר 'פעזינג', והיה תלמיד חכם מופלג ומרביץ תורה לרבים, והיה אומר שיעורים בביתו לבעלי בתים שלא על מנת לקבל פרס, ודכירנא שהיה לומד הרבה את מסכת 'נגעים'.

גם היה בעל דרשן נפלא, והרבה פעמים דרש ברבים דברי מוסר והתעוררות, והיה מדבר ברגש רב ובהתלהבות גדולה, ועל ידי זה היה מצליח להשיב מעוון רבים מבני העיר מפשוטי העם והמוניו.

גם היה ספרא רבה, והיו לו הרבה כתבים בשמעתא ובאגדתא, ורובם ככולם נאבדו בשנות הזעם, ורק מעט מהם נשארו תחת ידי.

דיבר בהתלהבות בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו

היה בעל רגש גדול, וכל פעם כשדיבר דברי תורה, ואפילו בסעודות שבת בבית, דיבר בהתלהבות בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו. וכמו כן כששר זמירות שבת, היה שר בלב מלא געגועים והיה מתרגש ומתלהב מאוד. ברוב התרגשות אף הלחין מעצמו ניגונים על כמה מזמירות שבת, למשל על פיוט 'מנוחה ושמחה' ועוד. בשנות הזעם בעת שהיה ב'פרעשבורג' ואני כבר הייתי ב'לונדון', כתב לי שאקפיד לשורר זמירות שבת עם הניגונים שהיו מזמרים בבית.

גם ברכת המזון שלו נאמרה בהתרגשות גדולה, ופעם בליל התקדש חג הפסח באמצע ברכת המזון, כשהגיע לברכת 'רחם נא', התעלף מרוב התרגשות, עד שהוצרכו לשאתו החוצה על הכסא עד שרווח לו. והפטיר רבינו שליט"א ואמר: כשראיתי את אבא מעלף בברכת המזון, הבנתי את מה שהביא הבית יוסף (או"ח סי' ק"פ) בשם שבלי הלקט, שהטעם שמכסין את הסכין בברכת המזון, משום ש"פעם אחת היה אחד מברך ברכת המזון וכשהגיע לברכת 'בונה ירושלים' ונזכר בחורבן הבית, לקח הסכין ותקעו בבטנו"...

וכן עבודת התפילה היתה אצלו בהתעוררות גדולה ומתוך ככיות ודבקות. ואף בשנים שהצליח במסחרו, היה עושה את תורתו ותפילתו עיקר ומלאכתו עראי, ואף כשהיו קונים רבים מצפים עליו במשרדו, היה מאריך בתורה ותפילה בבית הכנסת, והיה בטוח בה' שלא יזיק הדבר למסחרו. ודכירנא הרבה פעמים

למעשה נתאחרה קבלת מכתב תשובתו עד אחרי הבר מצוה ולא עשיתי תנאי, ולכן עד היום אני קושר כמנהג מו"ר זצ"ל כמנהג ספרד.

באותם הימים שלח לי אאמו"ר זצ"ל גם 'חוברת' ובה דרשה מוכנה לבר מצוה שהכין בעבורי, אולם למעשה לא היה לי היכן לומר זאת, כי באותם ימים היה נהוג לחוג ולדרוש בשבת אחרי הבר מצוה, ואילו בשבת אחרי הבר מצוה כבר לא הייתי בלונדון עקב מאורעות המלחמה, והחוברת עודנה בידי. בבר מצוה קבלתי בסך הכל כמה ספרים בודדים. האדמו"ר מסאסוב נתן לי ספר 'קיצור שולחן ערוך' מו"ר רבי שאול שאפער נתן לי ספר 'שב שמעתתא', מאן דהוא נתן לי ספר קטן עם פירוש המלבי"ם, ואאמו"ר שלח לי הגדה של פסח, כאשר בראשה כתב על ג' דפים את סיפור יציאת מצרים ב'דייטש' ובחרוזים, ושמי היה חתום על ראשי הבתים – כדרך הפייטנים.

בשנות המלחמה נמלטו אאמו"ר ובני עירנו ל'פרעשבורג' ויש תחת ידי מכתב שכתב אלי בשנת תש"א, בעצם ימי המלחמה הנוראה, וכתב בהתפעלות ובשמחה גדולה על מעלת ק"ק פרעשבורג, וסיפר שיש בעיר כל כך הרבה שיעורי תורה – עד שביום השבת הוא קצר מדי מלהספיק להשתתף בכל השיעורים הנאמרים ברבים, וגם הודיע לי בסיפוק רב שדירתו שם סמוכה לבית הכנסת ויש לו האפשרות להשתתף בשיעורים ובתפילה בציבור. באותו מכתב סיפר לי גם, שאחי הבחור שרגא יהודה הי"ד, הוא ממצטייני 'צעירי אגודת ישראל'. ובחברתם יושב כבר משעה חמש בבוקר בבית המדרש ולומד, וכתב זאת בהתפעלות גדולה ובשמחה, ואף שהימים ההם היו בעצם ימי הסכנה גדולה וכולם היו בצער ובדאגה.

יש מכתב בעניין בטחון [הנכתב בשפת 'דייטש'] שכתב אאמו"ר לאחי הרב דוד יונה ז"ל בעת פרידתו ממנו, וז"ל בתרגום ללשון הקודש: לבני האהוב דוד יונה! קח לך לדרך מאביך את המעט שהוא יכול לתת לך, אלה הם קשרי האהבה שאף אחד לא יכול לגזול ממך, קח עמך מתורתיו והוראותיו וכתבם על לוח ליבך! השי"ת תמיד ישמע לקולך ואף פעם לא תהיה לבד, בטח תמיד בה' ואף פעם לא תהיה לבד, קווה אל ה' בכל עת, בכל מה שהגורל יביא לך, ה' לא יעזוב אף פעם את הכורעים לפניו תמיד, כי רק הוא יודע מה שהעתיד יביא עליך ובזה תהיה תמיד בטוח ומוגן מכל צרה וצוקה. מי שיש לו אמונת השם בלבו אינו צריך לדאוג מה שהמחר יכול להביא עליו, כי הוא לא ייטוש ולא יעזוב את הבוטחים בו ומצפים תמיד לישועתו. שים לבך בני יקירי לדברי המוסר שלי ואז

מבעלזא זצ"ל, וכמה פעמים ששלח אותי לדואר לשלוח פתקאות ל'בעלזא', והיה משבח את דרך החסידים שעובדים את השי"ת בשמחה.

**

הבר מצוה שלי היה מיועד להיות ביום ד' כי תבוא ט"ו אלול תרצ"ט, ומכיוון שכן מיד בבואי ללונדון עמלתי והשגתי ג' וויזא'ס (אישורי כניסה) לאנגליה לאאמו"ר זצ"ל, ולאחי ה'ב' שרגא יהודה, ולאחותי הי"ד, בכדי שיהיה ביכולתם לבוא לאנגליה לבר שלי ולהישאר שם כבר, על כל אחד מהם הייתי צריך לומר לשלטונות תירוץ אחר, על אאמו"ר זצ"ל אמרתי שצריך לבוא מפני ה'בר מצוה', וזה היה מילתא דמסתברא, על אחי אמרתי שבא בתור 'סטודענט' ללמוד בישיבה – ושלחתי לו משום כן 'הזמנה' מישיבת הגר"מ שניידער זצ"ל, ועל אחותי אמרתי שתבוא לעבוד אצל אדם בתור משרתת, אך לבסוף לא איסתייעא מילתא, ולא הצליחו להגיע לאנגליה לבר מצוה.

[באגב אורחא אמר רבינו (שליט"א) "זכורני שפעם עבר מלך אנגליה באזור של היהודים ב'גייטסהד', ובאמצע נסיעתו קפץ אחד מהילדים הפליטים, התקרב אל המלך והתחנן בבכיות שיאשרו 'אישורי כניסה' להוריו ולמשפחתו, ואכן פעלו תחינותיו וזכה להציל את משפחתו.. ראיתי אז במוחש את מה שכתבו הספרים על חודש אלול שכאשר 'המלך בשדה' ניתן להתקרב אליו ולבקש ולפעול הרבה, יותר משאר ימות השנה...]

לפני הבר מצוה שלח לי אאמו"ר זצ"ל תפילין, וכתב לי: שאת הבתים הזמין מפולין, כי שם היו בתים יותר טובים, ואילו את הפרשיות הזמין מסופר ב'פרעשבורג', אך כשקיבל את הפרשיות לא היה מרוצה מהם, ולכן הזמין פעם שניה מסופר אחר, ולפיכך נתאחר הדבר וקיבלתי את התפילין רק ימים ספורים לפני הבר מצווה. ומכאן גם כן נראה עד כמה דקדק אאמו"ר זצ"ל במצוות, כי היו ימי צר ומצוק, והפרוטה לא היתה מצויה אצלו, ואפילו הכי, הזמין עוד פרשיות כיון שלא היה מרוצה מהראשונים.

שלחתי לו אז מכתב עם ב' שאלות: א. אם ללבוש 'גארטל' כמנהג החסידים. ב. אם לקשור התפילין כמנהגו – מנהג אשכנז, או כמנהג מו"ר האדמו"ר מסאסוב זצ"ל שרצה שאניח כמנהג ספרד, כנהוג אצל החסידים. על השאלה הראשונה השיב לי אאמו"ר זצ"ל שאוכל לחגור 'גארטל', ועל השאלה השניה השיב שלעת עתה אקשור כמנהג ספרד, רק שאעשה תנאי שלעתידי אשנה בחזרה למנהג אשכנז.

עד סוף שנותיו, כי שזה להינצל מהמלחמה והיה גר בלונדון. בהיותי ב'אודווארד' הגיע לשם בשבת קודם ראש השנה הג"ר אריה רייכהארט זצ"ל אב"ד קולטא שהיה גם רב הגלילות לומר 'דרשת שבת שובה', כדרך הרבנים שבשבתות לפני ראש השנה נסעו בגלילותיהם לומר 'דרשת שבת שובה'.

כשהייתי לומד עם אאמו"ר זצ"ל היה אומר לי הרבה פעמים בהתרגשות, שאין לשער עד כמה אנו צריכים לתת הכרת הטוב לרש"י ז"ל, שלי הפירוש שלא לא היינו יכולים להבין התורה.

אמי מורתי ע"ה הי"ד

אמי מורתי מרת ריקל ע"ה היתה צדקנית ותמימה מאוד ובעלת מידות נפלאות, וגם מידת החסד שבה היה לה הפליא. מנהגה היה לקום בכל יום השכם בבוקר, כדי שתוכל להתפלל כל תפילת שחרית כל יום, על אף שהיתה בעלת משפחה גדולה והיה לה הרבה עבודה. בעת תפילתה היתה מרבה תחנונים, ועדין מונח בזיכרוני איך שבכל יום בבוקר בעת שהלכתי לביה"ס היתה אמי ע"ה אוחזת עדיין באמצע תפילתה, והייתי מברכה: 'א גוטן טאג', והיא היתה משיבה ברמיזה (כי אחזה באמצע התפילה ולא יכלה לדבר). גם השגיחה מאוד על סדר התפילות של הבנים הקטנים, והיתה משגיחה עלינו שנתפלל מילה במילה.

מאוד היתה מזהירה אותנו על עוון לשון הרע ועל 'שלום' שבין אדם לחבירו, ומרגלא בפיה לומר שאם מדברים בתוך הבית אודות מישהו, צריכים לצייר במוח ולדמות שאותו אדם שמדברים עליו עומד עתה מאחורי הדלת ושומע כל מה שמדברים עליו.

(מתוך הספר רבינו הגדול אמרו)

אף פעם לא תצטרך לדאוג, אלה דברי אביך אוהבך, פעזניג, י"ב תמוז תרצ"ט.

גם ישנם תחת ידי כמה מכתבים משנות המלחמה שכתבם לבניו שכבר נמלטו מ'פרעשבורג', ומאוד מחזקם בביטחון בהשי"ת בכל המצבים, ועד כמה צריך להיות בשמחה ושלא לדאוג על העתיד, ומזכיר מאמר חז"ל (מכילתא פרשת בשלח) 'לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן', ופירש שהכוונה להמכירים שכל צרכיהם הם מהשי"ת.

זכרונות מימי נעורי

כשהייתי ילד בן שש לקחני פעם אאמו"ר זצ"ל אל גינה הסמוכה לביתנו, וישבנו על ספסל אחד, ולימד אותי את פרק 'איזהו מקומן' שאומרים בכל בוקר, ואמר לי אז: "אי אפשר לומד את המשניות הללו בלי להבין את הפירוש"...

מפעם לפעם היה רושם לי שמות מבני המשפחה שאתפלל בעבורם בעת התפילה, מכח אמונתו הפשוטה בכל התפילה, ובפרט בכל תפילת תשב"ר.

בהיותי נער קטן לקחני פעם אחת למקום נופש לב' חודשים, מאמצע תשעת הימים ועד שבוע קודם ראש השנה, ונסענו לעיר 'אודווארד' (בגלילות קולטא), שם היה גר דודי ר' אברהם (ב"ר יום טוב) פעלדבויער (חתן זקני ר' דוד ווייס ז"ל), ועל אף שהיה בן צ"ה שנה – עדיין צם בתשעה באב. בעיירה זו 'אודווארד' לא היה רב קבוע, אלא שהיתה העיירה תחת מרותו של רב העיר הגדולה, כדרך הגלילות, והיה שם ת"ח שהיה הש"ץ והמו"ץ והשו"ב וגם המלמד ושמו הרב יהודה טייכמאן ז"ל, וקבע לי אאמו"ר זצ"ל שיעור עמו, ולמד עמי גמרא פסחים פרק 'כל שעה', והיה לי לרבי, ומאז נשארתי עמו בקשר לערך ארבעים שנה

אין אומרים בפני המת אלא דבריו של מת
(ברכות ג ע"א)

דברי הספד וקינה
שנשא מרן הגאב"ד זיע"א
ליל תשעה באב תשע"ד

אנו על חורבן ציון וירושלים, אך זה עלינו לזכור שיהודי כמותו הוא מנטורי קרתא, משומרי העיר, שבזכות אותם יהודים נשמרת כל העיר.

במדרש איכה ('פתיחתא ב) איתא אמר ר' אלעזר בר כהנא לא עמדו פילוסופין לאומות העולם כבלעם בן בעור וכאבנימוס הגרדי אמרו להם יכולים אנו להזדווג לאומה זו, אמרו להם לכו וחזרו על בתי כנסיות שלהם אם התינוקות מצפצפין בקולם אי אתם יכולים להם ואם לאו, אתם יכולים להם, שכן הבטיחם אביהם ואמר להם הקול קול יעקב והידיים ידי עשיו, כל זמן שקולו של יעקב בבתי כנסיות ובבתי מדרשות אין הידיים ידי עשיו, ע"כ,

הבטחון של כלל ישראל אינו בהיות עוד חיילים ועוד אנשי צבא, רק אם יש קול תורה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות אזי אין לידי עשיו שליטה, ולצערנו הגדול יש ידים שרוצים לעקור בני תורה מבתי מדרשות, בחורים ואברכים מהתורה, "וכן תשב ר מבית תלמודם, ה"ז מעין חורבן ביהמ"ק.

יש כאן החובה להזכיר שיש באיזה חוגים מנהג שעושים בין הזמנים אחר ט' באב, יש לדעת שאין הזמן כעת ראוי לזה, התקופה היא תקופה חמורה מאוד, נהרגו הרבה יהודים פה בא"י ועתה נלקח מאתנו תכשיט מיקירי ירושלים.

אין זה הזמן לשוטט ברחובות, חוץ מהסכנה שיש בזה שבחורים וצעירים ישוטטו תחת חום השמש, בלא"ה אין זה הזמן לבטל צפצוף קולם של יושבי ביהמ"ד, דהרי אמרו חז"ל שכל זמן שקולו של יעקב מצפצף אין לידי עשיו שליטה.

כשנתאספנו כאן כולנו בגודל הצער, הצער הכללי והצער הפרטי יש לעשות חשבון הנפש שתשב"ר ילמדו ולהרבות בלימוד התורה הן בחורים והן אברכים, ואין עתה הזמן לסגור בתי מדרשות ולשוטט ברחובות, אין

בשו"ע הלכות תשעה באב נפסק דאע"פ שתשעה באב אסור בתלמוד תורה, אך כאשר נפטר איש כשר מותר להספידו בתשעה באב משום שהוא אותו הענין של תשעה באב, שבתשעה באב מתאבלים ובוכים על חורבן ביהמ"ק ועל גלות השכינה, וכשבוכים על שאיבדו כלל ישראל איש כשר, עובד ה' כראוי, הר"ז מעין הבכי של תשעה באב.

"כתיב ציון במר תבכה וירושלים תתן קולה", באותה העת שבוכים על חורבן ציון וביהמ"ק ועל גלות השכינה, בשעה זו "ירושלים תתן קולה"

במדרש איכה איתא שרבינו הקדוש שלח את רב אסי ורב אמי לבדוק מצב היהדות בארץ ישראל, כשבאו לעיר אחת שאלו מהם מי הם שומרי העיר, הביאו להם את השומרים, אמרו להם אין אלו שומרי העיר, שומרי העיר הם מלמדי תינוקות, מלמדי תשב"ר הלומדין תורה הם שומרי העיר, ובלשון המדרש אינון נטורי קרתא, הם שומרי העיר, לא אלו שהוותרו בשם שומרים, אלא אלו שמלמדים ומרביצים תורה ויראת "לתשב שמים ומקדשים שם שמים, הם הם השומרים האמיתיים של העיר, ובזכותם העיר חייה וקיימת.

נלקח מאתנו באופן אכזרי כזה, אברך צדיק תמים, עצם דבר זה הוא חורבן ביהמ"ק, אמרנו עכשיו בקינות ליל תשעה באב "עד אנה בכיה בציון ומספד בירושלים תרחם ציון ותבנה חומות ירושלים", ב' דברים הם, בכיה בציון ומספד בירושלים, לצערנו יש לנו היום ב' הבכיות, מבכים אנו על חורבן ציון, ומספידים על היחיד שעליו שרתה השכינה, מתחננים אנו אל השי"ת בהמשך הקינות תרחם ציון ותבנה חומות ירושלים.

מאוד הצער גדול מאוד, לא רק למשפחה החשובה, שהיא המשפחות החשובות בירושלים, צער האלמנה וצער היתומים הרכים וכל המשפחה, אלא הצער הוא צער לירושלים כולה, ולכל כלל ישראל, יהודי שכל כך פעל ועשה למען היהדות נחטף מאתנו ביום שבוכים

בית הוראה ולשכת הלכה
"זכרון משה"
קראלי

ועד הרבנים
דקהל תלמידי וחסידיו
קראלי

מיסודו של כ"ק מרן אדמו"ר זצוק"ל – בנשיאות מרן רבינו אבד"ק שליט"א

בס"ד, מוצ"ש מסעי ב' מנחם אב תשפ"ב

ציון במר תבכה

יחד עם כל בית ישראל מבכים אנו מרה
על סילוקו של צדיק האי גברא רבא גודר גדר ועומד בפרץ
אשר היה לכל בית ישראל לחומה ולמחסה ביום משיירי כנסת הגדול
קומם וביצר את חומת הדת והכשרות על תילה לוחם מלחמות ד'
איש על העדה מקברניטי היהדות החרדית ידיד נאמן לבית חיינו
הגאון הקדוש שר התורה והיראה עמוד ההוראה

מרן יצחק טוביה וויס זצוק"ל

גאב"ד העדה החרדית ועיה"ק ירושלים ת"ו

מצטרפים אנו להכרזת הביד"צ העדה החרדית

על "ביטול מלאכה"

ביום ראשון דברים בירושלים עיה"ק עד תום מסע ההלויה

וירב בבת יהודה תאניה ואניה

וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ד'

המתאבלים מרה על סילוקו של צדיק גדול ונשגב

הק' יוסף מוזס בהגה"ק מקראלי זצלה"ה

גמליאל רבינוביץ

מו"צ ברחובות

צבי רוזנטל

דומ"צ קרית הרצוג

מרדכי מוזס

אב"ד קראלי ב"ב

אמונת חיים

בעיה"ת אשדוד ת"ו

קראלי

בארץ הקודש

מיסודו וע"ש כ"ק מרן אדמו"ר זצוק"ל ♦ בנשיאות כ"ק מרן רבינו עמ"ר שליט"א

בס"ד

כבה אורה של ירושלים

יחד עם כל בית ישראל מבכים אנו מרה סילוקו של צדיק וגדול הדור אדיר התורה, גיבור כארי וענוותן כהלל, אוהב ישראל, איש על העדה מרא דארעא קדישא, ידיד נאמן לבית חיינו ותומך מוסדותינו הק' אשר היה לכל בית ישראל לחומה ולמחסה ביום זעם, משיירי כנסת הגדולה קומם וביצר חומת הדת והכשרות על תילה, לוחם מלחמות ד' הגאון הקדוש שר התורה והיראה נזר ההוראה

מרן יצחק טוביה וויס זצוק"ל

גאב"ד העדה החרדית ועיה"ק ירושלים ת"ו

עלה לגנוי מדומים בעיצומו של שב"ק 'אלה מסעי בני"י'

מסע הלוויה תצא ביום ראשון דברים ג' מנ"א בשעה 11.00

מכיכר זופניק ירושלים עיה"ק להר הזיתים

וירב בבת יהודה תאניה ואניה

וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ד'

'נטפי תנחומין' שלוחה בזאת לבנו יחידו

הרה"ג שלמה זלמן שליט"א ולכל בני המשפחה הרוממה

בעל הנחמות ישלח דברו וינחמם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא תוסיפו לדאבה עוד

המבכים סילוקו של צדיק גדול ונשגב

רבנן ותלמידיהון הנהלת המוסדות מערכת הגליון השבועי